

TREĆI SVEZAK EDICIJE TRADICIJSKO CRKVENO PUČKO PJEVANJE U FRANJEVAČKOJ PROVINCIJI PRESVETOGA OTKUPITELJA

U nakladi Franjevačke provincije Presvetoga Otkupitelja i zbornika »Kačić« izišla je edicija *Tradicijsko crkveno pučko pjevanje u Franjevačkoj provinciji Presvetoga Otkupitelja III*. Publikacija pod navedenim naslovom treća je u nizu u okviru projekta istraživanja crkvenih pučkih napjeva u Franjevačkoj provinciji Presvetoga Otkupitelja. S prethodnim dvama i ovim III. sveskom, istraživački rad, a time i čitav projekt prikupljanja tradicijskih crkvenih napjeva u spomenutoj provinciji, započeo 2008. godine, uspješno je dovršen.

Recenzenti su ovoga III. sveska doc. dr. sc. Vito Balić i dr. sc. Domagoj Volarević, čije tekstove ovdje donosimo u cijelosti.

Preduvjet očuvanja tradicijskoga crkvenoga pjevanja

Iz opsežnoga rada na prikupljanju tradicijskoga crkvenoga pučkoga pjevanja u Franjevačkoj provinciji Presvetoga Otkupitelja sa sjedištem u Splitu, koji je trajao punih 13 godina, proizišao je novi, treći svezak u glazbenom nizu *Nova et vetera* (sv. 12) zbornika »Kačić«. Pod marnim uredništvom fra Stipice Grgata u ovom trosveščanom izdanju [sv. I. (2011.), sv. II. (2015.) i sv. III. (2021.)] ukupno su priređena i obrađena 482 glazbena primjera crkvene pučke pjevane baštine na malo manje od 1700 stranica, pri čemu je ovaj III. svezak najopsežniji, s 220 primjera na 658 stranica.

Inicijativa za ovu ediciju nastala je 2008. godine između Uprave Provincije i njezinih franjevac glazbenika: sada pokojnoga fra Mile Čirka, fra Stipice Grgata, fra Domagoja Volarevića i fra Jure Zupića u suradnji s glavnim koordinatorom dr. fra Antom Akrapom. Znanstvenu potporu toj inicijativi pružili

su muzikolozi i etnomuzikolozi dr. sc. Hana Breko Kustura, dr. sc. Joško Čalota te pokojni dr. sc. Miljenko Grgić i dr. sc. Gorana Doliner koja je iz svojega bogatoga iskustva (*Spomenici glagoljaškog pjevanja*, sv. II., *Glagoljaško pjevanje u Novom Vinodolskom*, ur. Jerko Bezić, HAZU, Zagreb, 1998.) usmjerila grafičko oblikovanje, organizaciju i obradu građe na način na koji je to Jerko Bezić razložio u predgovoru prvoga sveska *Spomenika glagoljaškog pjevanja* (Stjepan Stepanov, *Spomenici glagoljaškog pjevanja*, sv. I., *Glagoljaško pjevanje u Poljici-ma kod Splita*, ur. Jerko Bezić, JAZU, Zagreb, 1983.). Prihvativši Bezićeve zadatke i usmjerenje u uređenju građe, koje zahtijeva objavljivanje notnih zapisa (transkripcija) uz popratne komentare, analize, napomene i pregledne popise, ova trosveščana zbirka nastavlja se na istraživanja pojave glagoljaškoga pjevanja iz prethodno spomenutih zbornika, koja su proširena na cjelokupno tradicijsko crkveno pučko pjevanje kao dio sveukupne usmene pučke glazbene baštine na cijelom prostoru svoje Provincije. Zajednički razrađeni metodološki okvir omogućava i olakšava daljnja sustavna istraživanja i komparaciju građe koja zajedno sa sadržajno srodnim monografijama Jerka Martinića čini važan fundus obrađenih primjera pojave glagoljaškoga i crkvenoga tradicijskoga pjevanja u Hrvatskoj. Potrebno je istaknuti potrebu za novim znanstvenim (etno)muzikološkim sintezama ovih istraživanja i nastavkom obrade prikupljene građe i na drugim hrvatskim prostorima, jer u ovom trenutku u Hrvatskoj nemamo ni jednoga (etno)muzikologa čije je obrazovanje i rad poglavito usmjeren na tu vrijednu i opsežnu baštinu.

Glavninu priređene i obrađene građe u ovom svesku čini 188 transkribiranih tradicijskih crkvenih pučkih pjevanja koja je Stjepan Stepanov snimio 1974. godine uz asistenciju dr. fra Karla Jurišića, zapisivača tekstova, u župama ma-

karskoga primorja, Imotske krajine te Vrgorca s okolnim župama. Ta je građa pohranjena u Staroslavenskom institutu u Zagrebu, a digitalizirao ju je Boris Doliner. Njoj su pridodana 32 primjera koje su prikupili Ivana Babić, Mario Cikojević, fra Ivan Čupić, fra Stipica Grgat, Nikolina Luketić Delija i Aleksa Srzić. Sve napjeve transkribirao je fra Stipica Grgat te napisao iscrpne komentare za svaki od njih i izradio njihove analitičke prikaze. Kao i u prethodnim izdanjima, komentari su napisani prema bogatim arhivskim izvorima uz temeljit kritički aparat i sadrže važne etnološke, etnografske i etnomuzikološke podatke. Utvrđeni raspored građe, koji se slijedi i u ovom svesku, proširen je popisom napjeva prema sadržaju i funkciji njihovih tekstova iz svih triju objavljenih svezaka, zorno otkrivajući prikupljeno bogatstvo inačica oblika.

Teško je pisati prikaz ovakvoga izdanja bez ponavljanja već rečenoga u prikazima prethodnih svezaka, pa na ovom mjestu valja još jednom istaknuti jednostavniji način zapisivanja napjeva, koji omogućava širemu krugu korisnika i promicatelja ovoga pjevanja lakše shvaćanje, pa time i lakšu praktičnu primjenu zapisane građe, za razliku od detaljnih zapisa (poput Bartókova načina zapisivanja) koji bi znatno suzili praktičnu primjenu. Zborniku je priloženo 146 snimki napjeva, dvije trećine transkribirane građe, koje je, kao i u prethodnim svescima, kvalitetno obradio Mario Božić.

U recenziji drugoga sveska ovoga izdanja slikovito sam usporedio tradicijsko pjevanje u Dalmaciji s njezinim suhozidima, koji plijene pozornost zbog ljepote elementarne snage iz koje se razvija mnoštvo raznolikih oblika. Za njihovo očuvanje potrebna je trajna skrb cijele zajednice, što bitno otežava i narušava promijenjen način života i znatno smanjenje stanovništva na lokalitetima u kojim je prikupljena ova građa. Tiska-

ni mediji knjige i tonskih zapisa u izdanju Franjevačke provincije Presvetoga Otkupitelja nisu samo »snimka« prošle baštine i prekinute tradicije crkvenoga pučkoga pjevanja, nego nužan preduvjet za njezino očuvanje, jer upravo oni omogućavaju njezino »drugo postojanje«, ne više samo u usmenoj predaji. Usmena predaja još uvijek živi u neprekinutom, ali otežanom modelu tradicijske prakse znatno smanjenoga opsega, ali ponegdje, zahvaljujući upravo istraživanjima i izdanjima *Tradicijiskoga crkvenoga pučkoga pjevanja u Franjevačkoj provinciji Presvetoga Otkupitelja*, ova baština ponovno oživljava.

doc. dr. sc. Vito Balić

Verba volant, scripta manent

Verba volant, scripta manent, veli latinska poslovice. Njezinu je istinitost na razne načine povijest opravdavala i pokazivala važnost zapisa, i tekstualnih, a u novije vrijeme i digitalnih. Načini pisanoga prilagođavali su se kroz povijest. Tako, osim doslovno pored perom pisanoga, i drugi načini zapisa – u kamenu, na slikarskom platnu, ili u novije vrijeme na digitalnim medijima. Nije im svrha bila samo nešto sačuvati, neku mudrost, ljepotu običaja, prenijeti neku poruku ili vrijednost, nego i poučiti, izraziti dio identiteta bilo pojedinca bilo zajednice. Time se na svojevrsan način zaokružuje svrha svega onoga u što je uloženi trud, a njegovi rezultati u prvi mah vidljivi kao pisani, slikani ili možda zvučno snimljeni, tek su prva generacija plodova. U trenutku kada dolazi na svjetlo dana svakako najupečatljivija, a možda takva i ostane. Svakako vrlo vrijedna i specifična.

Takav je, možemo kazati, i treći svezak monumentalne edicije *Tradicijisko crkveno pučko pjevanje u Franjevačkoj provinciji Presvetoga Otkupitelja*. Iako ovdje nisu samo riječi, nego riječi na uzvišeni način izgovorene, tj. pjevane, ono što je ovdje zapisano pomoći će ne samo da